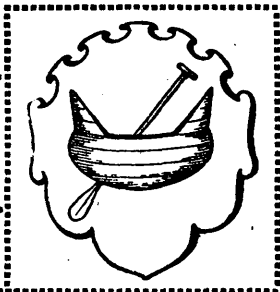

DZIENNIK

ZARZĄDU

M. ŁODZI

Redakcja i Administracja
Pl. Wolności 14, parter, tel. 128-00.
Administ. czynna od g. 9—12 w p.
Redakcja od godz. 2—3 po poł.

Ceny ogłoszeń: Zwyczajne: 1 kolumna — zł. 50.—; 1/2 kolumny — zł. 25.—; 1/4 kol. — zł. 15; 1/8 kol. — zł. 7.50. Drobne po 5 gr. za 1 wyraz najmniejsze ogłoszenie gr. 50.

Prenumerata: Miesięcznie zł. 1.—

Gena egzemplarza zł. 0.30.

Nr. 47 (526) Łódź, dnia 19 listopada 1929 r. Rok XI

Treść numeru: Dr. Al. Margolis: Rok skoordynowanej walki z gruźlicą w Łodzi. — Sprawozdanie z działalności Archiwum *Akt Dawnych m. Łodzi w r. 1928. — Sprawozdanie z działalności Wydziału Zdrowotności Publicznej w r. 1928 (dok.) — Sprawozdanie z działalności Wydziału Kanalizacji za m. wrzesień r. 1929. — Biuletyn Statystyczny. — Kronika Miejska. — Z życia miast polskich.

Dr. Aleksander Margolis
Łódź.

Rok skoordynowanej walki z gruźlicą w Łodzi.

Niewątpliwie w żadnej dziedzinie medycyny społecznej nie rozwinęła się tak ekstensywnie działalność ze strony państwa, samorządów i instytucyj społecznych, jak to ma miejsce na polu walki z gruźlicą. Przez szereg dziesięcioleci uwaga społeczeństwa w dziedzinie medycyny zapobiegawczej pozostawała prawie wyłącznie skupiona około gruźlicy i tu też zapoczątkowane zostały metody działania, które później dopiero zaczęto przeszcześcić i na inny grunt. Akcję tę początkowo prowadziły zrzeszenia i ligi przeciwgruźlicze, następnie zainteresowały się nią samorzady, państwo, wreszcie instytucje ubezpieczeń społecznych.

Z rozrostem akcji przeciwgruźliczej, który doprowadził do powstania szeregu różnorodnych instytucyj do walki z gruźlicą, zaczął się dawać we znaki brak jednolitości, skutkiem czego różne organizacje, prowadzące tę samą akcję, działały obok siebie, lecz niezależnie od siebie. Jest to poniekąd partyzantka, prowadzona przez poszczególne oddziały, stawiające sobie ten sam cel, mające te same taktyczne zadania. Brak jednak strategicznego zespolenia musi doprowadzać do nieekonomicznej straty sił z jednej strony, do nierównomiernego podziału tych sił na poszczególnych polach walki z drugiej.

Dlatego też na Zachodzie od szeregu lat powstało zagadnienie skoordynowania walki z gruźlicą (mówimy w tej chwili wyłącznie o tej spe-

cialnej dziedzinie, aczkolwiek samo zagadnienie jest znacznie szersze, dotyczy bowiem zespolenia całokształtu organizacji medycyny zapobiegawczej).

Szczególnej wagi nabiera sprawa ta od czasu, gdy Kasy Chorych, które próbowały początkowo ograniczyć swą działalność ściśle do wyłącznego leczenia, zaczęły się interesować sprawą zapobiegania chorobom, co jest zupełnie naturalne i zrozumiałe. A że Kasy Chorych — przynajmniej na Zachodzie — traktują już obecnie udział swój w akcji zapobiegawczej bardzo poważnie, świadczą uchwałą międzynarodowej konferencji pracy z roku 1927, która w punkcie, dotyczącym ubezpieczeń na wypadek choroby, poświęca specjalny ustęp zapobieganiu chorobom. Uchwała ta stwierdza, iż większości chorób zapobiec można, co przyczyni się do zmniejszenia utraty zdolności do pracy, zaoszczędzi środków wydawanych z powodu już powstałej choroby i „podniesie poziom gospodarczy, duchowy i etyczny ogółu ludności”. Uchwała domaga się dalej współpracy instytucji ubezpieczeń społecznych w dziedzinie walki z chorobami społecznymi według jednolitego planu, obejmującego wszystkie zmierzające ku temu samemu celowi organizacje.

Uchwała powyższa nie wskazuje ani konkretnych form współpracy, ani też nie nakreśla jednolitego planu. Warunki, w których pracują różne organizacje przeciwgruźlicze są tak odmienne nie tylko w różnych krajach, lecz i w poszczególnych miastach, że samo życie powinno podyktować, jak w danej miejscowości współpracę zorganizować należy.

W Polsce zagadnienie skoordynowania walki z gruźlicą powstało już przed kilku laty. Sprawa ta była tematem obrad zjazdów przeciwgruźliczych, toczyły się pertraktacje pomiędzy Polskim Związkiem Przeciwigruźliczym a Państwowym Związkiem Kas Chorych, lecz — o ile jest mi wiadome — realnych form współpracy nigdzie jeszcze nie przybrała z wyjątkiem Łodzi.

Wobec tego, że obecnie minął rok skoordynowanej walki z gruźlicą w Łodzi, że roczny okres możemy traktować jako okres próbny, i że okres ten wykazał żywotność tej formy, którą w Łodzi przyjęliśmy, uważam za swój obowiązek podzielić się naszym doświadczeniem z ogółem działaczy na polu walki z gruźlicą.

Sytuacja w Łodzi w chwili podjęcia przez Wydział Zdrowotności Publicznej Magistratu inicjatywy skoordynowania walki z gruźlicą przedstawiała się w sposób następujący. Na terenie miasta bezpośrednia walka z gruźlicą prowadzona była przez 2 instytucje: Magistrat przez jego Sekcję do walki z gruźlicą i Robotnicze Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Obie te instytucje posiadają poradnie przeciwgruźlicze, wyposażone w ogólnie przyjęty aparat rozpoznawczy i personel wywiadowczy. Już samo niezależne od siebie współistnienie tych dwu organizacji powodowało widoczną nieprodukcyjną stratę sił i środków. Poradnie znajdowały się terytorjalnie blisko od siebie w tych samych dzielnicach miasta, wówczas gdy całe inne dzielnice poradni były pozbawione. Ci sami chorzy, względnie obawiający się choroby wędrowali od jednej poradni do drugiej, co powodowało stratę czasu, sił i środków materialnych na zbędne ponowne badania i wywiad. Te ujemne strony tak rażąco rzucały się w oczy, że zasadnicza konieczność skoordynowania akcji Miejskiej Sekcji do walki z gruźlicą z wymienionym Towarzystwem dla obu stron nie podlegała wątpliwości.

◀Ale jednocześnie jasne było, że prowadzenie planowej systematycznej akcji przeciwgruźliczej w Łodzi — mieście par excellence robotniczym, gdzie do $\frac{3}{4}$ ludności korzysta z pomocy lekarskiej Kasy Chorych, a wśród tych sfer, na które rozciąga się działalność poradni przeciwgruźliczych, odsetek ten wzrasta jeszcze znacznie — jest bez udziału Kasy Chorych niemożliwe.

Aczkolwiek Kasa Chorych w zasadzie ograniczała się wówczas wyłącznie do leczenia swych członków chorych na gruźlicę, to jednak spotkaliśmy dobrą wolę i zrozumienie potrzeby zwrócenia uwagi również na dział zapobiegawczy. Mniej jasna była sprawa ewentualnej samodzielnej własnej organizacji zapobiegawczej, prowadzonej przez samą Kasę Chorych. Po kilku konferencjach ustaliliśmy jednak zasadnicze wytyczne planu, którego podstawy można ująć w tezach następujących:

1) Akcja zapobiegawcza nie może obejmować oddzielnie ludności ubezpieczonej, oddzielnie zaś nieubezpieczonej. Różnica występuje tylko w dziedzinie lecznictwa, która ściśle związana jest z obowiązkiem ponoszenia kosztów leczenia przez Kasę Chorych.

2) Poradnie przeciwgruźlicze opiekują się nie tylko poszczególnymi osobnikami, lecz objektem ich działania jest ognisko gruźlicze, t. zn. całe otoczenie chorego w znaczeniu jego współmieszkańców. Do takiego otoczenia należeć mogą jednocześnie ubezpieczeni, jak i nieubezpieczeni. Rozbicie zaś otoczenia pomiędzy różne poradnie jest niecelowe, a więc niewskazane.

3) Opieka nad osobnikiem, pochodzącym z ogniska gruźliczego, powinna być stała, a więc niezależna od ustawowych terminów świadczeń dla niego ze strony Kasy Chorych. Stosunek zaś danego osobnika do Kasy Chorych nie jest stały zarówno przez wzgląd na ustawowe terminy, jak i przez wzgląd na możliwe zmiany w rodzaju jego zajęcia.

4) Wobec powyższego akcją zapobiegawczą Kasa Chorych przekazuje poradniom przeciwgruźliczym, wspomagając je materialnie. Sama zaś zachowuje wspólny z istniejącymi na terenie miasta organizacjami, t. j. Magistratem i Rob. Tow. Przyjaciół Dzieci, nadzór nad całą akcją. Nadzór ten przejawia się w utworzeniu razem z wymienionymi instytucjami Rady Naczelnej walki z gruźlicą w Łodzi, w której rękach spoczywać ma ogólne kierownictwo walką z gruźlicą na terenie Łodzi.

W wyniku wstępnych konferencji, rozpoczętych na wiosnę r. 1928, odbyło się 15.X. 1928 r. pierwsze posiedzenie Rady Naczelnej walki z gruźlicą w Łodzi. Na posiedzeniu tem uchwalony został statut Rady, który in extenso na tem miejscu przytaczamy.

Statut organizacyjny Rady Naczelnej walki z gruźlicą w Łodzi.

- § 1. Rada Naczelna walki z gruźlicą w Łodzi obejmuje ogólne kierownictwo nad całokształtem walki z gruźlicą na terenie miasta, zarówno w zakresie zapobiegania jak i leczenia.
- § 2. W skład Rady wchodzi po dwu przedstawicieli: Wydziału Zdrowotności Publicznej Magistratu m. Łodzi, Kasy Chorych i Robotniczego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci pod przewodnictwem przewodniczącego Wydz. Zdrow. Publ. Magistratu. Rada posiada sta-

łego sekretarza w osobie kierownika Sekcji walki z gruźlicą Magistratu.

- § 3. Rada prowadzi na podstawie przez siebie ułożonych kart statystycznych kartotekę ognisk gruźliczych i sprawuje kontrolę nad działalnością poszczególnych poradni, prowadzących akcję zapobiegawczą przeciwgruźliczą. Akcję zapobiegawczą prowadzą poradnie Sekcji walki z gruźlicą Magistratu i Rob. Tow. Przyjaciół Dzieci. Akcję tę rozwijają te poradnie również i w stosunku do środowisk gruźliczych, stwierdzanych przez przychodnie i lekarzy Kasy Chorych, wzamian za co Kasa Chorych okazuje tym poradniom pomoc materialną, na podstawie wzajemnych umów. Adresy środowisk gruźliczych zgłaszają poradnie przeciwgruźlicze i przychodnie Kasy Chorych bezpośrednio do centralnej kartoteki Rady.
- § 4. Rada prowadzi statystykę gruźlicy na terenie m. Łodzi.
- § 5. Poradnie przeciwgruźlicze Magistratu i Rob. Tow. Przyjaciół Dzieci składają Radzie trzymiesięczne sprawozdania ze swej działalności.
- § 6. Rada decyduje o jednolitym sposobie postępowania przez wszystkie poszczególne poradnie w zakresie zapobiegawczym.
- § 7. Rada reguluje wzajemne stosunki między poszczególnymi poradniami.
- § 8. Rada wskazuje lub zatwierdza punkty powstania nowych poradni.
- § 9. Rada prowadzi ewidencję szpitalnych i sanatoryjnych łóżek dla chorych gruźliczych na terenie m. Łodzi.
- § 10. Rada opiniuje, projektuje i występuje z wnioskami o tworzenie nowych oddziałów szpitalnych, sanatorjów i poradni gruźliczych.
- § 11. Posiedzenia Rady zwołuje przewodniczący co najmniej raz na trzy miesiące. Posiedzenia są prawomocne bez względu na liczbę obecnych.
- § 12. Siedzibą Rady jest Sekcja walki z gruźlicą Magistratu m. Łodzi.

Pracę poradni Rada uregulowała w ten sposób, że miasto podzielone zostało na 6 rejonów. Każdy rejon przydzielono do jednej z istniejących poradni. Każdy przypadek gruźlicy, wykryty bądź przez jedną z poradni przeciwgruźliczych, bądź przez lekarzy Kasy Chorych, bądź w inny sposób poznany, jest na specjalnym druku zgłaszany bezpośrednio do centralnej kartoteki Rady. Stąd zawiadamia się odnośną — według miejsca zamieszkania chorego — poradnię, która podejmuje opiekę nad ogniskiem gruźliczym. Przedewszystkiem zostaje wysłana przez poradnię wywiadowczyni, która dokonywuje dokładnego opisu warunków danego ogniska, który to opis przesyłany jest do centralnej kartoteki. Wywiadowczyni uświadamia otoczenie i namawia je do zgłoszenia się do poradni. Centralna kartoteka posiada zarówno wykaz ognisk gruźliczych jakoteż wynik indywidualnych badań. W ten sposób umożliwione jest ujednostajnienie stosowania środków zaradczych w każdym poszczególnym przypadku, regulowanie ruchu chorych do sanatorjów i prewencji, unika się rozpraszania energii i pracy.

Wyniki liczbowe działalności Rady przedstawiają się jak następuje:

Ogółem kartoteka centralna otrzymała w ciągu roku 5955 meldunków o przypadkach gruźlicy. Z tego 393 przypadków dotyczyło gruźlicy

zamkniętej dorosłych, wobec czego nie zostały uznane za ogniska gruźlicze. Natomiast włączono do kartoteki ognisk gruźliczych 5495 meldunków, dotyczących przypadków gruźlicy otwartej i względnie otwartej, jakoteż gruźlicy zamkniętej dzieci, którą pod względem epidemiologicznym traktujemy narówni z gruźlicą otwartą dorosłych. Do gruźlicy względnie otwartej zaliczamy przypadki gruźlicy wysiękowej czynnej bez stwierdzonych narazie laseczników w płwocinie.

We wszystkich tych ogniskach dokonano wywiadów. Prócz tego dokonano 1008 wywiadów powtórnych, mających na celu sprawdzenie wykonania zaleconych środków. Czyli razem wywiadowczyńie poradni dokonały 6503 odwiedzin. Naskutek propagandy odwiedzających wywiadowczyń zgłosiło się do poradni 2709 osób z otoczenia chorych. Znaczenie sprowadzania do poradni osób z otoczenia chorego, uważających się za zdrowych, ilustruje fakt, że z liczby tych 2709 osób stwierdzono obecność gruźlicy u 1455, czyli w 53,7%. A jeszcze efektowniejsze jest to, że w tej liczbie u 720 osób stwierdzono gruźlicę czynną. Sprowadzenie osób tych do poradni spowodowało dopiero rozpoczęcie ich leczenia.

Stwierdzenie obecności gruźlicy w zupełnie nieświadomem chorobu otoczeniu chorego daje tak namacalne nawet dla zupełnie nieświadomych korzyści, że przyczynia się w wielkim stopniu do popularyzacji idei poradni. Dowodem tego jest wzrost życzliwości dla wywiadowczyń i poradni ze strony ludności. Szczególnie sprostaliśmy ostatnio chętnie zgłaszanie się do poradni otoczenia zmarłych na gruźlicę. Te ogniska zostają przez wywiadowczyńie poradni odwiedzane w miarę otrzymania przez biuro Rady zawiadomień o zgonach gruźliczych.

Jak powiększyła się działalność poradni po wprowadzeniu koordynacji, świadczą liczby porównawcze roku poprzedniego a ostatniego. W roku przed powstaniem Rady wszystkie poradnie — zarówno miejskie, jak i Rob. Tow. — udzieliły 37.887 porad, w roku po powstaniu Rady 55.579.

Prócz roboty czysto koordynacyjnej Rada zorganizowała 4-tygodniowy kurs doształcający dla wywiadowczyń przeciwgruźliczych, na który uczęszczało 50 słuchaczek. Ostatnio Rada przystąpiła do organizacji na szerszą skalę ochronnych szczepień przeciwgruźliczych metodą Calmette-Guerin, wydała w tym celu odezwę do lekarzy, wszczęła akcję propagandową wśród akuszerki i ludności. Prowadzenie podobnych akcji bez skoordynowania byłoby w naszych warunkach, jeśli nie wogóle niemożliwe, to w każdym razie wysoce utrudnione.

Sposób koordynacji walki z gruźlicą, wprowadzony w Łodzi, nie jest naturalnie jedynie możliwym. Ale w warunkach naszych — a przypuszczalnie i w warunkach większej części miast polskich — jest on najbardziej praktyczny, najbardziej elastyczny, pozostawiając zupełną samodzielność w sprawach wewnętrznej organizacji należących do Rady instytucji, a jednocześnie ujmując ich działalność w formy jednolite. Nie ulega wątpliwości, że dalszy rozwój wprowadzi pewne modyfikacje, a przede wszystkim będzie miał na celu większą stabilizację samej organizacji porozumienia.

Sprawozdanie

z działalności Archiwum Akt Dawnych m. Łodzi w roku 1928.

Praca nad porządkowaniem miejskich zbiorów archiwalnych rozpoczęta została w maju 1927 r. Akta przedewszystkiem suszono, następnie, po podklejeniu zniszczonych kart, zeszywano w volumina, dodając często nowe okładki, tekturowe z napisami, i dopiero wówczas segregowano, dzieląc na zespoły, stanowiące pewną całość, przyczem starano się odtworzyć, w miarę możliwości, dawne działy archiwalne według odnalezionego inwentarza. Jednocześnie uzupełniono rękopiśmienny katalog rzeczowy dawny i układano skorowidze akt wydziału administracyjnego, zawierającego 9.493 voluminów.

Zespół ten podzielono na 8 działów, mianowicie:

Dział I	złożony z 2.292 voluminów	od 1794 do 1914 roku
Dział II	„ z 960	„ od 1808 do 1914 „
Dział III	„ z 617	„ od 1808 do 1914 „
Dział IV	„ z 1.766	„ od 1808 do 1914 „
Dział V	„ z 1.303	„ od 1808 do 1914 „
Dział VI	„ z 604	„ od 1808 do 1914 „
Dział VII	„ z 1.250	„ od 1808 do 1914 „
Dział VIII	„ z 701	„ od 1871 do 1914 „

Po przeskartowaniu wszystkich akt, zwiezionych do nowego lokalu, miesiące zimowe 1927/8 roku zużyto na zaopatrywanie voluminów w różnobarwne kartki (języczki) z sygnaturami i umieszczenie w regałach, według wydziałów, działów, poddziałów, seryj i t. p., tworzonych nie mechanicznie, lecz będących wynikiem organicznym danego urzędu. W pracy tej posługiwano się podręcznikiem archiwalnym, opracowanym przez Dr. Kazimierza Konarskiego.

Po uporządkowaniu akt starszych, przystąpiono do przejęcia akt po zlikwidowanych urzędach: Komitetu Obywatelskiego, Milicji Obywatelskiej, Urzędu Mieszkaniowego i innych oraz do przejęcia zakończonych akt z registratur wydziałowych Magistratu, mianowicie: Wydziału Prezydjalnego, Oświaty i Kultury, Opieki Społecznej, Gospodarczego, Handlowego, Finansowego i Zdrowotności. Przejmowanie akt odbywało się według systemu zastrzeżonego w statucie archiwalnym. Z akt ostatnio przejętych, sporządzono spisy według zespołów następujących:

- Akta kasowe, ksiąg 633 od 1832 do 1914 roku.
- „ buchalteryjne ksiąg 587 od 1915 do 1918 roku.
- „ b. urzędu mieszkaniowego, voluminów 339 od 1919 do 1924 r.
- „ urzędu kontroli miar i wag, volum. 77 od 1915 do 1919 roku.
- „ przedmieść przyłączonych do Łodzi, volum. 357 od 1888 do 1918 roku.
- „ b. komitetu obywatelskiego, volum. 305 od 1914 do 1915 roku.
- „ b. milicji obywatelskiej, volum. 170 od 1914 do 1915 roku.
- „ b. kuratorjum opieki nad rodzinami rezerwistów, volum. 281 od 1914 do 1915 roku.

- Akta Wydziału Oświaty i Kultury, volum. 472 od 1905 do 1921 r.
 „ Wydziału Gospodarczego, volum. 193 od 1917 do 1925 roku.
 „ b. Wydziału Handlowego, volum. 193 od 1917 do 1925 roku.
 „ Wydziału Prezydjalnego, volum. 252 od 1915 do 1921 roku.

W tym też czasie zinwentaryzowano księgozbiór podręczny dla osób pracujących naukowo, obejmujący 544 tomów, oraz zbiór kartograficzny, po sporządzeniu reprodukcji ze zniszczonych oryginałów, posiadających wartość zabytkową.

Archiwum w stanie obecnym posiada przeszło 100.000 voluminów, podzielonych następująco:

Wydział I	Administracyjny
„ II	Szkolnictwa
„ III	Zdrowotności
„ IV	Przemysłowy
„ V	Policyjno-Administracyjny
„ VI	Kwaterunkowy
„ VII	Biuro Ksiąg stałej ludności
„ VIII	Biuro Ksiąg ludności niestałej
„ IX	Wojskowy
„ X	Operaty Głównej Komisji Szacunkowej strat wojen.
„ XI	Komitet Rozdziału chleba i mąki
„ XII	Urząd Mieszkaniowy
„ XIII	Komitet Obywatelski
„ XIV	Przyłączonych do miasta w 1915 roku przedmieść
„ XV	Kontroli miar i wag
„ XVI	Finansowy
„ XVII	Gospodarczy
„ XVIII	Opieki Społecznej
„ XIX	Kuratorjum obywatelskie nad rodzinami rezerwistów
„ XX	Prasowy
„ XXI	Kartograficzny

Przy Archiwum istnieje kancelarja dla interesantów i załatwiania spraw bieżących, pracownia publiczna w celu ułatwienia korzystania z materiałów archiwalnych osobom pracującym na polu naukowym oraz biblioteka podręczna, zaopatrzona w dzieła historyczne i prawnicze, dawne, przeważnie rosyjskie, oddane do użytku archiwalnego w charakterze depozytu przez Ministerstwo W. R. i O. P.

Pracownia naukowa ze względu na szczupłość lokalu, otwarta została dopiero w połowie 1928 roku, niemniej w miarę możności materiały archiwalne udostępniane były pracownikom naukowym przez cały czas organizowania Archiwum. Ze źródeł archiwalnych — od 1926 do 1928 roku — korzystało 18 pracowników naukowych (1,569 razy). Opracowywano tematy następujące:

1. Waszkiewicz Ludwik: Dzieje powstania styczniowego,
2. Hoefig Aleksander: Przemysł włókienniczy i powstanie listopadowe.
3. Zand Andrzej: Studja nad wiekiem XVIII,
4. Brawerman Jonas: Dzieje Żydów,
5. Alperin Aron: Dzieje Żydów w XVIII i XIX wieku,

6. Wojdas Teofil, ks.: Parafia N. P. Marji,
7. Musiatowicz: Szkolnictwo,
8. Kossman: Studja topograficzne,
9. Szaniawski Stanisław, ks.: Parafia Świętokrzyska,
10. Stebelski Adam: „Xięgi Obywatelstwa Miasteczka Łódzia”,
11. Komar: Fabryka Geyera,
12. Tomczak Jan: Cechy miejskie,
13. Litwin Józef: Bony pieniężne 1862/4 roku,
14. Bojanowski Adam: Topografia miasta,
15. Witanowski Rawita Michał: Powstanie listopadowe,
16. Górzyński Stefan: Transumpty przywilejów królewskich i biskupich,
17. Czyżewski Stanisław: Projekt kanalizacji miasta przez inż. Lindleya,
18. Rosset Edward: Statystyka w Łodzi w latach 1860—1870,
19. Gąsiorowska Natalja: Przemysł Łodzi,
20. Köller: Topografia Łodzi,
21. Majczakówna Marja: Przemysł łódzki.

Z prac, wykonanych na podstawie materiałów archiwalnych w 1927/8 roku, ogłoszono drukiem w Roczniku Łódzkim i oddzielnych odbitkach, następująco:

Aron Alperin: Żydzi w Łodzi. — Początki gminy żydowskiej 1780—1822 r.

Raciborski Józef: Dawny ratusz łódzki.

Witanowski Rawita Michał: Łódź w czasie rewolucji 1831 r.

Hoefig Aleksander: Powstanie listopadowe w świetle dokumentów łódzkich.

Litwin Józef: Łódzkie surogaty monety zdawkowej z okresu powstania listopadowego.

Rosset Edward: Łódź w latach 1860—70.

W celu zbierania wiadomości o materiałach historycznych łódzkich, przeprowadzono ankietę w archiwach państwowych i metropolitalnych w Warszawie oraz diecezjalnych: we Włocławku, Łodzi i kolegiackim w Łowiczu. Kwerendy specjalne dla Archiwum łódzkiego przeprowadzone zostały w Warszawie, w Archiwum Głównym, gdzie p. Adam Stebelski wynotował 400 pozycyji w aktach popruskich, i Archiwum Skarbowem, w którym miejscowy kustosz dr. Aleksy Bachulski odnalazł najdawniejszą ze znanych pieczęć miejską na dokumencie z 1535 roku, od kwietnia zaś, t. j. z chwilą mianowania przez Ministerstwo W. R. i O. P. kierownika Archiwum w Łodzi — pełniącym obowiązki dyrektora Państwowego Archiwum w Piotrkowie, na okres kadencji sejmowej dyr. dr. Adama Próchnika, — prowadzona jest kwerenda w aktach b. władz gubernialnych piotrkowskich.

Na zlecenie Prezydium Magistratu Archiwum opracowało projekt instrukcji dla registrarur wydziałowych Magistratu, a na zlecenie komisji magistrackiej do przemianowania ulic, opracowano na podstawie akt, wykaz nazw ulic, które powinny być zachowane ze względów historycznych. Opracowana została również bibliografia Łodzi za rok 1927.

(Dok. nast.)

Sprawozdanie

z działalności Wydziału Zdrowotności Publicznej w r. 1928.

(Dokończenie).

IV. MEDYCYNĄ WETERYNARYJNA.

W roku sprawozdawczym został wydany cały szereg państwowych ustaw weterynaryjnych, unifikujących prawodawstwo byłych zaborów i regulujących sprawy, nieobjęte dotychczasowymi przepisami w b. zaborze rosyjskim. Ustawy te nakładają na samorzady nowe zadania i obowiązki.

Z nowych ustaw zostało w całości wprowadzone w życie na całym obszarze Państwa rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych. Ustawa ta poza uwzględnieniem udziału czynnika obywatelskiego w komisjach szacunkowych, ustalających odszkodowania za zabite chore zwierzęta lub padłe na zakaźne choroby, rozszerzyła również spis chorób objętych odszkodowaniami ze Skarbu Państwa. Te dwie cechy ustawy dają podstawę do usprawnienia akcji zwalczania chorób zaraźliwych zwierzęcych.

W związku z powyższą ustawą, w celu zawiązania ściślejszej, łącznej, terytorjalnej mieszkańców odległych dzielnic m. Łodzi z odnośnymi okręgowymi lekarzami weterynaryjnymi, oraz zbliżenia tych lekarzy do rolnej ludności terenów przyłączonych do miasta i zaspokojenia, w bliższej przyszłości, jej potrzeb w zakresie pomocy weterynaryjnej przeprowadzono reorganizację sanitarnej służby weterynaryjnej.

W myśl planu tej reorganizacji z dniem 1 października 1928 roku teren miasta Łodzi pod względem sanitarno - policyjno - weterynaryjnym został podzielony na 4 okręgi, obsługiwane przez odnośnych okręgowych lekarzy weter. i przydzielony im fachowy personel pomocniczy. Jednocześnie wydano instrukcję dla okręgowych lekarzy weterynaryjnych. Jeden okręg dotychczas nie jest obsadzony.

W myśl nowej ustawy o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa na skutek zarządzenia Urzędu Wojewódzkiego przy rzeźni Miejskiej odbył się pod kierownictwem miejskiego inspektora weterynaryjnego i przy udziale rzeźnianych lekarzy weterynaryjnych 6-tygodniowy kurs dla oglądaczy mięsa i trychinoskopistów, który ukończyło 24 osoby, przeważnie z poza Łodzi. Na tychże kursach zgodnie z wymaganiami ustawy został przeszkolony pomocniczy personel weterynaryjny obu rzeźni łódzkich w ilości 15 trychinoskopistów i 5 oglądaczy mięsa, którzy po złożeniu egzaminu przed Państwową Komisją Egzaminacyjną otrzymali urzędowe świadectwa na prawo wykonywania badań mięsa.

Poza tem została wydana instrukcja dla lekarza weterynaryjnego przy targowicy oraz wszczęto sprawę urządzenia miejskiej targowicy zwierząt użytkowych poza rzeźnią i w tym celu zostały wniesione odpowiednie kredyty do budżetu na rok 1929/30.

Wzrastające spożycie mięsa w Łodzi w związku z przyrostem ludności jej, postawiło samorząd miejski przed koniecznością rozbudowy

rzeźni. Rozbudowa taka powinna pokrywać się ze współczesnymi wymaganiami w zakresie umożliwienia dłuższej konserwacji mięsa i możliwością czynienia pewnych zapasów, czyli rozbudowa objąć powinna chłodnię, przedchłodnię i częściowo tylko rozszerzenie rzeźalni świń, cieląt i bydła. Rozbudowa rzeźni Miejskiej, pozostającej w posiadaniu koncesyjnym Warszawskiego Towarzystwa Eksploatacyj Rzeźni Miejskich w Rosji na wyjątkowo ciężkich warunkach dla miasta, może być urzeczywistnioną tylko po wykupie jej przez miasto.

Urząd Weterynaryjny przystąpił do materialnego wyposażenia stacji bakteriologicznego badania mięsa w celu uruchomienia jej od nowego roku budżetowego. Stacja ta posiada doniosłe znaczenie dla ochrony zdrowia publicznego, a to przez wyeliminowanie z obrotu handlowego mięsa, zarażonego drobnoustrojami z grupy paratyfusu i innych zatrzymaczy.

W trosce o zdrowie ludności miasta a zwłaszcza dzieci, podjęto akcję w sprawie zaopatrywania Łodzi w mleko pierwszej jakości przez utworzenie w tym celu centralnej mleczarni (rozlewnia hurtowa z oczyszczaniem mleka).

Zapoczątkowaniem tej akcji było powołanie organu doradczego przy Wydziale Zdrowotności Publicznej — Rady do spraw produkcji i obrotu nabiałem oraz przystąpienie do opracowania, w myśl rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 12 czerwca 1928 roku o nadzorze weterynaryjnym nad mleczarniami i krowiarniami, przepisów o obrocie nabiałem na terenie m. Łodzi.

W dalszym ciągu, celem bądź wykonywania nowych ustaw, bądź należytego postawienia nieuregulowanych dotąd spraw weterynaryjnych o charakterze handlowo - aprowizacyjnym lub sanitarnym wysunięto następujące zamierzenia:

1. otwarcie targowicy zwierząt rzeźnych i giełdy mięsnej,
2. budowę hal targowych mięsnych oraz chłodni,
3. urządzenie t. zw. tanich jatek (freibank) przy rzeźniach,
4. urządzenie lecznicy dla zwierząt i wzorowej kuźni,
5. założenie ogrodu zoologicznego,
6. poza tem wprowadzenie stałego dozoru weterynaryjnego nad ubojem drobiu w celach przemysłowych i w tym celu wybudowanie przez miasto centralnej rzeźni ptactwa.

Przechodząc od wyżej wyrażonej charakterystyki działalności Urzędu Weterynaryjnego w poszczególnych sprawach ogólnie-reorganizacyjnych do poszczególnych agend służby weterynaryjnej, przedstawiają się one, jak następuje:

Choroby zaraźliwe zwierzęce występowały sporadycznie, przyczem wśród bydła nie miały miejsca, pomimo sprzyjających warunków, jak częsta zmiana krów, utrzymywanych na terenie miasta w liczbie około 3.000. Z chorób odzwierzęcych, groźnych dla człowieka, stwierdzono nosaciznę koni i wściekliznę psów i kotów, z innych chorób — różycę świń, zarazę świń i cholereę drobiu.

W związku z dozorem nad stanem zdrowia zwierząt oraz sanitarno-weterynaryjnym stanem miasta, dokonano oględzin: obór — 1,487 razy,

stajen — 1,420 razy, chlewni — 73 razy, gęsiarni — 36 razy, rzeźni dla ptactwa — 66 razy, miejsc sprzedaży: mięsa — 3,040 razy, ryb — 432, mleka — 209 razy; innych obiektów — 26 razy; ogółem 6,738 oględzin, pozatem lekarze weterynaryjni przyjmowali udział w 146 komisjach.

Zaznaczyć należy, jak i w sprawozdaniach za lata ubiegłe, że nadmierna ilość utrzymywanych w śródmieściu obór i stajen oraz częste zmiany krów i koni wywierają nader ujemny wpływ na stan sanitarny tej części miasta.

Na targowicy miejskiej zbadano 11,365 koni. Wśród nich stwierdzono zołzy u 31 sztuk, zaś 215 koni nie dopuszczono do handlu wskutek braku dowodów tożsamości ich.

Na stacjach kolejowych zbadano zwierząt: koni 149, bydła 13,056, cieląt 514, owiec i kóz 5,351, świń 24,236, drobiu 11,305, skór 13,271 kg., mięsa 96,141 kg., kiszek, żołądków i pęcherzy 16,065 kg. i 36 beczek innych produktów 1,231,634 kg., zaś z dniem 1 lipca 1928 r. rozporządzeniem Ministra Rolnictwa z dnia 12 czerwca 1928 roku dozór weterynaryjny na stacjach kolejowych nad obrotem zwierząt i produktów zwierzęcych ograniczono tylko do całowagonowych ładunków ptactwa i przewozu mięsa w stanie surowym.

W rakarni dokonano sekcji dostarczonych trupów: koni 269, bydła 1, świń 27, owiec 2, psów 28, kotów 3, drobiu 59.

Dokonano sekcji zwierząt, dostarczonych do zniszczenia: koni 5, psów 135, kotów 38 oraz 286 złowionych psów wałęsających się.

Razem sekcjonowano trupów: koni 272, bydła 1, świń 27, owiec 2, psów 449, kotów 41, drobiu 59.

Dozór nad rzeźniami.

Miejska: Zbadano poddanych ubojowi zwierząt: bydła rogatego 19,895, cieląt 36,663, owiec i kóz 6,364, koni 452, świń 109,497 szt.

Wśród zwierząt tych stwierdzono po uboju następujące choroby: gruźlicę u 3,376 szt. bydła rog., 1 cielęcica, 3 owiec i 637 świń, wagrzycę u 3 szt. bydła rog. i 571 szt. trzody chlewnej, nosaciznę u 2 koni i włośnicę u 162 świń; inne choroby: u 2,680 szt. bydła rog., 29 cieląt, 672 owiec i kóz, 61 koni i 1,456 świń.

Bałucka: Zbadano poddanych ubojowi zwierząt: bydła rogatego 25,533 szt., cieląt 57,716, owiec i kóz 11,961, koni 579 i świń 42,006.

Wśród zwierząt tych stwierdzono po uboju następujące choroby: gruźlicę u 2,984 szt. bydła rog., 87 owiec i kóz i 383 świń, wagrzycę u 141 świń, nosaciznę u 3 koni i włośnicę u 69 świń; inne choroby u: bydła rog. 3,594 szt., 455 cieląt, 749 owiec i kóz, 146 koni i 1,792 świń.

Razem poddano ubojowi zwierząt: bydła rog. 45,428 szt., cieląt 94,379 szt., owiec 18,325 szt., koni 1,031 szt. i świń 151,503 szt.

Poza tem zbadano przywozowego mięsa: wołowiny 339,129 kg., wieprzowiny 95,524,5 kg., cielęciny 180,495,5 kg., baraniny 10,960 kg., oniny 2,747 kg. — razem 630,611 kg., z czego zniszczono, jako niezdatnego do spożycia 1,534 kg.

W Y

ruchu chorych, leczonych w szpitalach miejsk. i społeczn.

Wyszczególnienie	Ilość łózek etatów, budżet.	Pozostało na 1. I. 28.	Przyjęto w r. 1928	Razem leczono się	Wypisano	Zmarło	Pozostało na r. 1929
Szpitala miejskie							
Szpital w Radogoszczu	310	262	3447	3709	2954	486	269
„ św. Józefa	150	138	2505	2643	2314	206	123
„ św. Aleksandra	100	79	797	876	719	77	80
„ Marii-Magdaleny	80	61	1292	1353	1295	2	56
Zbiornia Miejska	60	60	737	797	683	59	55
Sanat. w Chojnach	85	68	621	689	609	1	79
„ w Łagiewnikach	50	45	296	341	288	—	53
„ letnie	50	—	257	257	257	—	—
	885	713	9952	10665	9119	831	715
Szpitala dla umysłowo chorych							
Szpital w Kochanówce	300	285	152	437	109	32	296
„ w Kochborowie	200	184	16	200	9	1	190
„ w Warcie	60	43	92	135	24	21	90
„ w Tworkach	30	15	6	21	—	—	21
Zakład dla epileptyków	20	21	3	24	2	2	21
	610	548	269	817	144	56	618
Szpitala ogólne							
Szpital Ewangelicki	—	—	6	6	6	—	—
„ im. małż. Poznzańskich	50	67	641	708	569	77	62
	50	67	647	714	575	77	77
Szpital dla dzieci							
Szpital „Anny-Marji”	60	79	705	784	598	118	68
Zakłady położnicze							
Zakład Położniczy Chrześc. Tow. Dobr.	—	11	564	575	553	4	18
Zakład Położniczy Żyd. Tow. Dobr.	30	21	587	708	702	4	2
Zakład Położniczy „Lins-Fecholl”	—	—	136	136	128	—	8
	30	32	1387	1419	1383	8	28
Ogółem w szpit. społ.	750	726	3008	3734	2700	258	776
Ogółem w szpitalach	1635	1439	12960	14399	11819	258	776

K A Z

za pośrednictwem Wydz. Zdrow. Publicznej w roku 1928.

Dni szpit.	Urzędy państwowe	Zlecenia gmin za-miejscow.	Rachunek własny	Kasa Cho-rych miasta Łodzi	Niestali mieszkańcy m. Łodzi	Stali mieszkańcy m. Łodzi	% śmiertel-ności	Ilość dni na 1 chorego	Ilość dni szpit. przyp. na 1 ch. Magistr.	% dni szpit. na rachunek Magistratu
101834	41	81	113	2018	874	582	12,8	27,4		
53208	196	186	225	1266	479	291	7,7	21,0		
31940	22	73	13	328	345	95	8,7	36,4		
28021	6	95	5	38	694	515	0,14	20,6		
20519	—	82	3	85	410	217	7,4	25,7		
30002	19	2	7	308	142	211	0,14	43,5		
18143	—	—	—	242	—	99	—	53,2		
7372	—	—	—	—	—	257	—	28,0		
291039	284	519	366	4285	2944	67				
106670	—	—	37	—	251	149	7,4	199	244	58,0
70832	—	—	20	—	101	79	2,8	288	354	14,0
22339	—	—	7	—	79	49	8,6	145	165	23,5
6857	—	—	—	—	9	12	—	—	326	—
7923	—	—	3	—	12	9	8,1	327	330	49,0
214671	—	—	67	—	452	298				
174	—	—	—	—	—	6	4,9	19,5	29,0	
19499	1	102	91	30	278	206	8,2	24,0	27,5	29,0
19673	1	102	91	30	278	212				
23886	1	113	87	18	363	202	14,0	21,5	30,0	39,1
5203	2	66	94	61	242	110	0,8	9,0	9,0	23,7
7065	—	—	—	—	—	708	0,9	10,3	9,9	44,7
1245	—	—	—	—	—	136	—	—	9,3	—
13513	2	66	94	61	242	954				
271743	4	281	339	109	1335	1666				
562782	288	800	705	4394	4379	3933				

II. SZPITALNICTWO.

W roku 1928 w szpitalach miejskich i społecznych Magistrat w roku sprawozdawczym prowadził 5 szpitali oraz 2 sanatoria i 1 prewentorium oraz część chorych umieszczał w szpitalach społecznych.

Rubryka I zamieszczonej na odwrocie tablicy wykazuje, że w roku sprawozdawczym w szpitalach i sanatoriach miejskich było 885 łóżek etatowych (w roku 1927 — 772), a w szpitalach społecznych Magistrat korzystał z 750 łóżek (w roku 1927 — 580). Ilość łóżek w szpitalach miejskich podana jest według ilości łóżek etatowych przewidzianych budżetem, w szpitalach zaś społecznych podana jest niecałkowita liczba łóżek, jaką rozporządza dany szpital, a tylko ta, jaką w danym szpitalu stosownie do budżetu rozporządza Magistrat m. Łodzi.

W szczególności w roku sprawozdawczym było łóżek dla chorych:

wewnętrznych (w szpit. na Radogoszczu 90, św. Józefa 40, w szpitalu Poznańskich 20)	150
chirurgicznych (św. Józefa 70, Poznańskich 30)	100
ginekologicznych (św. Józefa 28)	28
ocznych (św. Józefa 12)	12
zakaźnych (na Radogoszczu)	110
gruźliczych, oddział obserw. na Radogoszczu 10, sanat. w Chojnach 85, oddział dla otwartych gruźl. (Radogoszcz i św. Aleksandra) 100, oddział gruźl. chir. w Radogoszczu 50, sanat. w Łagiewnikach 50, prewent. w Łagiewnikach 50	345
wenerycznych (szpital Marji-Magdaleny i św. Aleksandra)	110
skórnych (św. Aleksandra)	20
dzieci (Anny-Marji)	60
położnic (Zakł. Poł. Ch. T. D., Zyd. Tow. Dob. Linas Hacholim)	30
chroników (Zbiornia Miejska)	60
umysłowych (Kochanówka, Kocborów, Warta, Tworki, Zakład dla Epileptyków)	610
Razem łóżek	1.635

Mała liczba łóżek dla chorych wewnętrznych, chirurgicznych, ginekologicznych i ocznych sama rzuca się w oczy.

Liczba łóżek dla chorych umysłowych stanowi 37%, a dla gruźlików 21% ogólnej liczby łóżek. Jeżeli weźmiemy pod uwagę, że chorzy umysłowi i gruźlicy przebywają w szpitalach bardzo długo, to jasnym się staje, że lwia część dni szpitalnych zajmują te dwie kategorie chorych.

Wobec stałego braku miejsc w szpitalach dziwne wydać się może, że jak widać z rubryki drugiej i siódmej w. podanego wykazu z ruchu chorych w większości szpitali mamy tak na początku jak i w końcu roku niewykorzystaną pełną ilość łóżek etatowych; tłumaczy się to tem, że na przykład w szpitalu na Radogoszczu musimy mieć i mamy oddziały dla chorych zakaźnych, jak: oddział obserwacyjny, duru brzuszego, płonicy, gorączki połogowej, które funkcjonować muszą, choć niezawsze wszystkie łóżka na tych oddziałach są zajęte. W okresie letnim i jesiennym remonty szpitali również wpływają na zmniejszenie ilości chorych.

W szpitalach społecznych ogólnych liczba budżetowa dni szpitalnych została przekroczona, gdyż w szpitalu im. małż. Poznańskich budżetowo mamy rocznie 18,200 dni, faktycznie było 19,673, w szpitalu „Anny-

Marji” budżetowo — 21,900, faktycznie — 23,886; w zakładach położni-
czych również liczba dni szpitalnych została przekroczona o 2,500.

Jak widać z rubryki 3-ej w. w. tablicy, Magistrat w roku sprawo-
zdawczym umieścił w szpitalach miejskich i społecznych 12,960 chorych;
średnio dziennie wydawano kwalifikacje do szpitali 36 chorym; następna
rubryka 4-ta podaje nam, że we wszystkich szpitalach leczyło się 14,399
chorych, średnio więc dziennie przebywało w szpitalach chorych skiero-
wanych przez Magistrat m. Łodzi 1,541 (w roku 1927 — 1234); ponieważ
około 70% jest chorych bezpłatnych, wynika więc z tego, że Magistrat
średnio utrzymywał 1079 chorych dziennie. Rubryka 6-ta oraz 15 w. w.
tablicy wymaga pewnych wyjaśnień, przyczem zaznaczyć należy, że pro-
cent śmiertelności w szpitalach społecznych obliczony został na zasadzie
ruchu wszystkich chorych danego szpitala, a nie tylko chorych magistrac-
kich, podanych w naszej tablicy, gdyż to nie dałoby prawdziwego obrazu.

W szpitalu na Radogoszczu dość wysoki odsetek śmiertelności
(12,8%) tłumaczy się tem, że przeszło trzecią część chorych tego szpitala
stanowią chorzy z gruźlicą otwartą i chirurgiczną, którzy zwykle dają
duży odsetek śmiertelności, również zwiększają ten odsetek niektóre od-
działy zakaźne, jak na przykład płonica oraz dostarczane przez Pogotowie
wypadki zamachów samobójczych. W szpitalu Św. Józefa odsetek śmier-
telności jest stosunkowo niewielki (7,7%); należy wziąć pod uwagę, że
do tego szpitala Pogotowie Ratunkowe przywozi większość nagłych chi-
rurgicznych i ginekologicznych wypadków, jak rany postrzałowe, cięte,
skręt kiszek, ciąża pozamaciczna, krwotoki, otrucia itp.; w roku sprawo-
zdawczym na 206 śmiertelnych wypadków było 37 zgonów, które nastą-
piły przed upływem 24 godzin pobytu chorego w szpitalu, a więc wypadki
rozpaczliwe, gdzie interwencja szpitala była spóźniona lub nie mogła od-
nieść pożądanego rezultatu. W szpitalu Św. Aleksandra 8,7% śmiertel-
ności wyjaśnia się tem, że połowę chorych tego szpitala stanowią chorzy
z gruźlicą otwartą; na innych oddziałach tego szpitala (weneryczny i skór-
ny) było w przeciągu roku zaledwie kilka zgonów. Zbiornia w braku
specjalnego szpitala dla chroniczków do pewnego stopnia spełnia jego zada-
nia, z tego też względu mamy 7,4% śmiertelności.

Jak widać z rubryki 8-ej w. w. tablicy, lwią część dni szpitalnych
w szpitalach społecznych stanowią umysłowo - chorzy, gdyż na ogólną
ilość 271,743 dni szpitalnych w szpitalach społecznych umysłowo-chorzy
przebywali 214,671, co stanowi prawie 80%. Zauważyć należy, że liczby
umysłowo-chorych i przebytych przez nich dni szpitalnych ulegają kata-
strofalnemu zwiększaniu się, gdyż w roku 1919 było 391 chorych, którzy
przebyli 96,212 dni, a od tego czasu liczby te ulegają stałemu stopniowemu
powiększaniu się i dochodzą w roku 1927 do 690 chorych i 180,065 dni
szpitalnych, zaś w roku 1928 do 817 chorych i 214,671 dni szpitalnych.

W stosunku do całej liczby dni szpitalnych umysłowo - chorzy sta-
nowią 38,1%, gruźlicy zaś 18,7%, niespełna więc 44% ogółu dni szpital-
nych pozostają na wszystkie inne kategorie chorych.

Średnia liczba dni przebywania chorego w szpitalu (rubryka 16-ta)
daje w szpitalu na Radogoszczu 27,4, co objaśnia się tem, że, jak już
wspomnieliśmy wyżej, trzecią część chorych tego szpitala stanowią chorzy
z gruźlicą otwartą i chirurgiczną, którzy pozostają w szpitalu często po
kilka miesięcy, ażeby szpital mógł im dać choćby niewielką trwałą po-
prawę zdrowia; chorzy na płonicę muszą ze względów sanitarnych prze-

bywać w szpitalu najmniej 6 tygodni, dur brzuszny również zwykle wymaga kilkutygodniowego leczenia. średniej więc 27,4, nie możemy uważać za zbyt wygórowaną. W szpitalu św. Józefa 21 dni jest stosunkowo bardzo dobra, jeżeli weźmiemy dla porównania nprz. szpital Ewangelicki lub szpital Poznańskich; w szpitalu Ewangelickim średnia wynosi 19,5, ale szpital ten ma wielu chorych samo-płacących, którzy ze względów zrozumiałych starają się jak najwcześniej opuścić szpital. Szpital im. małż. Poznańskich, identyczny mniej więcej co do składu chorych ze szpitalem św. Józefa, ma średnią 24. W szpitalu św. Aleksandra średnia 36,4 jest wysoka, co objaśnia się tem, że na oddziale gruźlicy otwartej chore leżą po kilka miesięcy, a i niektóre choroby skórne również wymagają długiego okresu leczenia. W sanatorjum w Chojnach i w Łagiewnikach jest średnia normalna, gdyż zakłady te z natury swej przeznaczone są dla dłuższej kuracji chorych (6 do 8 tygodni).

Rzeczą naturalną jest bardzo duża średnia w zakładach psychiatrycznych, która wynosi od 145 dni (Warta) do 327 (Zakład dla Epileptyków). Ciekawe jest porównanie średniej przebywania chorego w szpitalu z rubryką następną (17-tą); tak nprz. średnia przebywania w Kochanówce dla wszystkich chorych daje 199 dni, specjalnie zaś dla chorych magistrackich 244, w Kocborowie średnia ogólna 288, dla chorych magistrackich 354, w Warcie średnia ogólna 145, dla chorych magistrackich 165. Fakt ten objaśnia się tem, że chorzy samopłacący starają się możliwie wcześniej opuścić szpital, względnie rodziny zabierają ich na własną odpowiedzialność, chorzy zaś na rachunek Magistratu rekrutują się z najbiedniejszych sfer miasta zrobić tego nie mogą ze względu na brak odpowiedniej opieki i mieszkania, a z drugiej strony konieczność (płacenie) ich do tego nie zmusza. Różnicę taką widzimy nietylko w zakładach psychiatrycznych, ale i w innych szpitalach społecznych, nprz. w szpitalu Poznańskich ogólna średnia dla wszystkich chorych 24, dla chorych magistrackich 27,5, w szpitalu „Anny-Marji” ogólna średnia 21,5, dla chorych magistrackich 30. W rubryce ostatniej 18-ej widzimy w jakim stopniu Magistrat przyczynia się do utrzymania szpitali społecznych: Kochanówka ma 58% dni szpitalnych na rachunek Magistratu, zakład dla epileptyków 49%, Warta 23,5%, szpital Anny-Marji 39,1%, szpital Poznańskich 29%, Zakład Położn. Żyd. Tow. Dobr. 44,7%, Chrześc. Tow. Dobr. 28,7%.

Rubryki 9 do 14-ej włącznie podają nam skład chorych według sposobu opłacania kosztów kuracyjnych. Rubryki 9-ta, 10 i 11-ta są to chorzy płatni, za których płacą urzędy państwowe lub gminy, które ich do szpitala skierowały oraz rubryka 11 na rachunek własny; ta ostatnia kategoria w roku sprawozdawczym wynosiła 705 osób, większość z tych chorych spłacają koszty kuracyjne w niewielkich miesięcznych ratach. Ilość chorych na rachunek Kasy Chorych m. Łodzi (rubr. 12-ta) wynosiła 4.394 osoby, co stanowi 40% ogółu chorych, za chorych tych kasa miejska otrzymuje tylko połowę rzeczywistych kosztów z wyjątkiem chorych w sanatorjach, za których Kasa Chorych opłaca pełną stawkę. Rubryka 13 i 14-ta 4279 osób i 3933 osoby są to chorzy bezpłatni, ubodzy mieszkańcy m. Łodzi tak stali jak i niestali. Ogółem chorzy bezpłatni stanowią 10.079 osób, co równa się 70% ogółu chorych, chorzy płatni 4.320 osób, co daje 30% ogólnej liczby chorych.

W roku sprawozdawczym w szpitalnictwie miejskim dokonano szeregu ważniejszych inwestycji, a mianowicie:

Wybudowano i oddano do użytku w majątku miejskim Łagiewniki drewniany pawilon jako prewentorium na 100 łózek; w roku sprawozdawczym ze względów budżetowych czynnych było tylko 50 łózek; szpital „Marji-Magdaleny” i Zbiornia Miejska zostały gruntownie odnowione; w szpitalu na Radogoszczu został odnowiony budynek gospodarczy, w kuchni i pralni zastosowano lepszą wentylację, dzięki czemu ubikacje te będą dłużej w stanie świeżym, w tym-że szpitalu został odnowiony oddział gruźlicy otwartej; w szpitalu św. Józefa został odnowiony oddział wewnętrzny oraz mieszkania personelu. W tymże szpitalu w roku sprawozdawczym zostało uruchomione leczenie aparatem Roentgena; dla szpitala na Radogoszczu oraz dla I ambulatorjum miejskiego zakupione zostały nowe aparaty do elektryzacji; wszystkie szpitale wykorzystwały sumy budżetowe, przeznaczone na zakup jednego kompletu bielizny i pościeli.

Ruch chorych w ambulatorjach miejskich.

	Razem	Chrześc.	Żydów	Mężczyzn	Kobiet	Chłopców	Dziewcząt
I Amb. M.	11194	4122	7072	2821	5771	1131	1471
zgł. powt.	29614	7853	21761	7691	14645	2967	4311
II Amb. M.	9537	5532	4005	2083	4876	1342	1236
zgł. powt.	13097	7650	5447	2565	8297	1061	1174
I Amb. Szk.	6313	2143	4170	—	—	2154	4159
zgł. powt.	10496	3608	6888	—	—	4049	6447
II Amb. Szk.	1858	1329	529	—	—	860	998
zgł. powt.	9346	6260	3086	—	—	3451	5895
III* Amb. Szk.	8832	2458	6374	—	—	3548	5284
zgł. powt.	11340	2004	9336	—	—	4907	6433
Amb. Jagl.	768	579	189	34	31	305	398
zgł. powt.	23904	10343	13561	6171	4542	6153	7038
Amb. Dent.	3305	1118	1157	131	48	865	1261
zgł. powt.	6123	3031	3092	460	102	1982	3579
Razem	144727	58030	86697	21956	38312	34775	49684

W ambulatorjach miejskich pracuje 29 lekarzy (3 lekarzy dentyistów), 6 pielęgniarek, 4 woźnych.

Sekcja do Walki z Gruźlicą. W roku 1928 zgłosiło się ogółem 11489 osób, w tem dorosłych 6267, dzieci 5222, chrześcijan 6090, żydów 5399. Zbadano klinicznie 10188 osób. Z liczby tej zakwalifikowano do szpitala 286, do leczenia ambul. 2904, do konsultanta chojeńskiego 1239, na obserwację szpitalną 188, do kontroli powtórnej 1678, do sanat. letniego 116, do uzdrowisk 230, do sanat. dla dzieci gruźl. 883, lampą kwarcową 266, lampą Kisch 162, do prześwietlenia dagnostycznego 1375, stwierdzono brak objawów gruźlicy czynnej 868. Stacja tuberkulinowa dokonała zastrzyknięć rozpoznawczych 2928, leczniczych 797. Stacja światłolecznicza dokonała naswietlań lampą Kisch 2047, lampą kwarcową 4902, opatrunków w Sekcji 586, gabinet roentgenologiczny dokonał prześwietleń 1648, zdjęć fotograficznych 32. Pracownia rozpoznawcza dokonała badań na pałeczki Kocha u 2402 osób, stwierdzono gruźlicę czynną u 361, nie stwierdzono 2041. Badań krwi na odczyn Biernackiego 6269, zabiegów odmy sztucznej 96. Sanitarjuszka dokonała wywiadów w mieszkaniach chorych 2229. Ogólna suma świadczeń i zabiegów Sekcji 36776.

W Sekcji do Walki z Gruźlicą pracuje 9 lekarzy, 1 kierownik biura, 1 sekretarka, 1 laborantka, 4 wywiadowczynie.

Prosektorjum Miejskie. W roku 1928 przywieziono zwłok 271, wykonano sekcji klinicznych 71, sądowych 138, oględzin zwłok 125, rozbiorów histopatologicznych 227. Pracuje w Prosektorjum 1 prosektor, 1 laborantka, 1 sanitariusz.

Miejska Apteka Szpitalna. Artykułów pojedynczych wydano 33860, recept złożonych 26395. Pracuje w aptece miejskiej zarządzający, prowizor farmacji 1, pomocników aptekarskich 4 (z tych 1 w szpitalu na Radogoszcu) oraz 2 uczenice.

Miejski Oddział Przewozu Chorych. W roku sprawozdawczym przewieziono 3.106 chorych oraz 145 zwłok.

Pogotowie Ratunkowe. Wezwań do wypadków 6678, w tem od g. 9 rano do 9 wiecz. 4391, od 9 wiecz. do 9 rano 2287. Na stację zgłosiło się 1010, wyjazdów było 5668, w tem opóźnień 1298. Udzielono pomocy 6197, w tem mężczyzn 2942, kobiet 2648, dzieci 607. Rodzaj wypadków: uderzenia i poranienia 2147, najechania i przejechania 443, rozprawy nożowe 243, zamachy samobójcze i samobójstwa 359, oparzenia 62, zaczadzenia 21, zatrucia alkoholem 75, nędza 25, inne 2822. W Pogotowiu pracuje 5 lekarzy, 1 intendent, 7 sanitariuszy, 2 woźnych.

SPRAWOZDANIE

Wydziału Kanalizacji i Wodociągów Magistratu m. Łodzi za wrzesień 1929 roku.

Najważniejszą tegoroczną robotą Wydziału jest budowa III kolektora na Polesiu Konstantynowskim, która pomimo swych rozmiarów była do sierpnia prowadzona w wolniejszym tempie w stosunku do programu, a to ze względu na ograniczenie funduszków. Dopiero w sierpniu zwiększenie ilości rozporządzalnych funduszków dla potrzeb Wydziału umożliwiło rozwinięcie robót i obecnie czynione są wszystkie możliwe starania i wysiłki, aby budowę kolektora III długości 3970 metrów ukończyć przed zimą.

Stan budowy na 1. października wykazywał na III kolektorze 1766 m. b. gotowego kanału, z tego we wrześniu wykończono 650 m. b. Pozostaje do wybudowania jeszcze ok. 2200 metrów, przyczem istnieje uzasadniona nadzieja, że przy obecnem zatrudnieniu, wynoszącym 1050 ludzi na tej budowie, będzie kolektor zakończony.

Budowa kolektora III jest nadzwyczaj utrudniona przez ogólne warunki terenowe, które wogóle w Łodzi są wyjątkowo ciężkie, a w zachodnich, nisko położonych dzielnicach miasta, są jeszcze gorsze z powodu wysokiego stanu wód gruntowych. Grunt o słabej spoiwości jest bardzo mało przepuszczalny, wskutek czego zaledwie w bardzo rzadkich wypadkach udaje się należycie zdrenażować wykop i należyce obniżyć poziom wód gruntowych po za ściankami wykopu, w większości wypadków pracować wypada „pod wodą”, t. j. w tych warunkach, że woda zaskórna w czasie roboty przesącza się przez ścianki wykopu na wysokości kilku metrów powyżej dna wykopu i w formie deszczu spada na niżej pracujących robotników-kopaczy i murarzy. O ile dopływ wody jest znacz-

niejszy, spływa ona również w dół poza ściankami wykopu i wymywa przy tem gniazda w ziemi, co powoduje rozluźnienie i osiadanie szalunku. Trudności te są już znaczne w wykopach głębokich na 5—6 metrów; w wykopach zaś 11-sto metrowych — a takich mamy około pół klm. — są prawie nie do przewidzenia.

Te same trudności napotykały i roboty murarskie. Dla utrzymania suchości w miejscach murowania, trzeba było specjalnemi korytami zbierać i odprowadzać wodę sączącą się ciągle ze ścian wykopu, murować kawałkami kanał i podpieierać szalowanie, dla zabezpieczenia wykopu od usunięcia przy wyjmowaniu bali.

Ogółem Wydział wykonał w r. b.:

w czerwcu r. b.	331	m. b. kanałów
w lipcu r. b.	718	„ „
w sierpniu r. b.	728	„ „
i we wrześniu r. b.	1186	„ „

Razem 2963 m. b. kanałów

Szczegółowe sprawozdanie za wrzesień wykazuje:

Odcinek I. 210 m. b. kolektora (150×187,5 cm.) z 3 włączami i 2 wentylatorami.

Odcinek II. 225 m. b. tegoż kolektora z 1 włączem.

Odcinek II-a. 215 m. b. tegoż kolektora.

Odcinek III wybudował we wrześniu:

Kanały murowane na ul. Kilińskiego od Kolejnej do Składowej (100/175 c/m)	32	m. b.
Kanały murowane na ul. Składowej od Kilińskiego do Węglowej (80/140 c/m.)	157	m. b.
Kanały murowane na ul. Składowej od Węglowej do Skwerowej (80/140 c/m)	11	m. b.
Kanały murowane na ul. Składowej od Skwerowej do Narutowicza (80/140 c/m.)	10	m. b.
i kanały kamionkowe: Narutowicza od Trębackiej do Bez Nazwy (45 c/m. O)	14	m. b.
Narutowicza od Bez Nazwy do Tramwajowej (35 c/m. O)	160	m. b.
Bez Nazwy od Narutowicza	35	m. b.

Razem 419 m. b.

Na tych kanałach ustawiono: 3 połączenia, 2 boczne wejścia, 3 włączy i 9 wentylatorów.

Odcinek V wybudował 86 m. b. kanału rurowego (25 c/m O) na Pl. Wolności zaopatrując go w 3 włączy, oraz 31 m. b. rurociągu (20 c/m O) na Pl. Wolności od wodotrysku do zbiornika.

We wrześniu ustawiono	43	studzienki deszczowe
Od początku 1929 roku	102	„ „

Razem do 1. X. 29 r. 145 studzienek deszczow.

Budowa domu Narutowicza 65 jest dalej wykończana. We wrześniu tynkowano ściany zewnętrzne, rozpoczęto szklenie, roboty malarskie, ślusarskie, mozajkowe, oraz kończono instalacje ogrzewania, wentylacji i kanalizacyjno-wodociągowe.

Roboty pomocnicze dla Budowy:

Kopalnia piasku wydobyla wyciągiem mechanicznym 798 m³ piasku.

Na roboty dostarczono we wrześniu 925 m³ piasku murarskiego i 18 m³ piasku pod bruki.

Betoniarnia wykonała różnych wyrobów betonowych 2003 sztuki, łącznej kubatury 92,3 m³.

ODDZIAŁ STARYCH KANAŁÓW.

wybudował we wrześniu: 1) 170 m. b. kanału betonowego 60 cm. średnicy na ul. Stefana, ustawiając: 2 studzienki rynsztokowe, 3 rewizyjne i 6 wpustów przewidzianych dla ew. połączeń domowych, 2) 85 m. b. kanału betonowego 60 cm. średnicy na ul. Zgierskiej od Teppera w kierunku ulicy Julianowskiej.

Wyremontowano i oczyszczono dno rz. Łódki od fabryki I. K. Poznńskiego do Włodzimierskiej, dno rz. Bałutki, rów na ul. Dąbrowskiego, kanał odkryty na ul. Miedzianej, rów na ul. Pabjanickiej oraz studzienki rynsztokowe. Ponadto naprawiono ok. 100 m² jezdni na ul. Zgierskiej.

ODDZIAŁ GOSPODARCZY.

Obrót materiałów na **Magazynie Centralnym** przedstawiał się w miesiącu sprawozdawczym następująco:

Nadeszło na Magazyn we wrześniu 105 wagonów wagi ok. 1575 tonn.

Wysłano na roboty we wrześniu 431 wagonów wagi ok. 2155 tonn zawierających różne materiały budowlane i inwentarz roboczy.

Warsztaty Oddziału wykonywały we wrześniu: reperacje bloków do wind, kraty do okien piwnicznych gmachu Biura, parapety do okien, reperacje łańcuchów, skrzyń narzędziowych oraz nowe szablony do budowy kanałów i t. p.

INSPEKCJA SIECI KANAŁOWEJ.

We wrześniu oczyszczono: 254 studzienki deszczowe, burzowiec na ul. Obywatelskiej, 707 wentylatorów, wywożąc 89 m³ piasku i szlamu, oraz 2800 m. b. kanałów murowanych, 1800 m. b. kanałów kamionkowych i pomalowano armaturę 21 włazów.

Połączenia domowe.

We wrześniu sprawowano nadzór nad budową połączeń kanalizacyjnych w 38 posesjach.

Do 1. stycznia 1929 r. było połączonych nieruchomości	18
Od 1. Stycznia do 1. września 1929 r.	25
We wrześniu 1929 r.	18

Razem do 1. 10. 1929 r. 61

Dla informacji podajemy, że na ul. Piotrkowskiej od Pl. Wolności do Nawrot na 127 posesyj do 1. 10. 29 r. było wykonanych: 21 połączeń i 3 w budowie. Dalsze 25 posesyj posiadało zatwierdzone plany, ale większość nawet nie zażądała odrysów planów kanałowych.

Stan zatrudnienia.

Na 1. września — dniówkow. 1022, akord. 890. Razem 1912 ludzi
 Na 1. października — dniówkow. 1017, akord. 862. Razem 1879 ludzi.

Sprawozdanie kasowe od 1. I. do 1. X. 1929 r.

		Budowa kanałi- zacji	Konserwacja st. kanałów	Razem
Saldo na 1 stycznia 1929 r.		82,483.99	—	82,473.89
Wpływy: Z Kasy Miejskiej na budowę		2,810,000.—	—	2,810,000.—
Wydziału: Eksploatacja nowej sieci	13,695.—			
Za sprzedane różne wy-				
roby i materiały	24,684.33			
Różne wpływy i zwroty	13,977.52	52,356.85	—	52,356.85
Opłaty za Stare Kanały			5,249.—	5,249.—
Sumy przechodnie Wydz. Budownictwa		65,187.20	—	65,187.20
Depozyty		946.69	—	946.69
	Razem	3,010,964.63	5,249.—	3,016,213.63
Wydatki: Materiały budowlane	816,441.86			
Cło i przewozy kolejowe	178,602.90	995,044.76	—	995,044.76
Robocizna: Miesięczni	320,011.43			
Dniówkowi	813,710.73			
Akordowi	528,378.57			
Zapom. i grat.	172.80			
Przedsiębiorcy				
za rob.	262,700.36	1,833,292.12	91,681.77	1,924,973.87
Zakup gruntów		4,000.—	—	4,000.—
Różne wydatki (kancelaria,				
opłaty, kaszta i t. p.)		76,919.28	1,650.65	78,569.93
Depozyty		962.89	—	962.89
Saldo na 1 listopada 1929 r.		12,662.16	—	12,662.16
	Razem	2,922,881.21	93,332.42	3,016,213.63

BIULETYN STATYSTYCZNY.

Opracowano w Wydziale Statystycznym Magistratu m. Łodzi.
Statystyka protestów wekslowych w Łodzi.

Miesiąc	Zaprotestowano u notariuszy łódzkich				Wykupiono bez sporządzenia protestu	
	weksli		na sumę (w tys. zł.)		weksli	na sumę (w tys. zł.)
	krajowych	zagran.	krajowych	zagran.		
Styczeń 1929 roku	28,237	14	4,909	111	14,095	2,927
Luty „ „	30,427	17	5,559	54	14,276	3,051
Marzec „ „	37,292	25	7,063	75	15,935	3,489
Kwiecień „ „	41,895	19	8,172	44	16,992	3,683
Maj „ „	48,326	34	9,622	101	14,384	3,063
Czerwiec „ „	50,095	23	9,866	75	13,717	2,789
Lipiec „ „	59,970	18	16,851	39	13,777	3,306
Sierpień „ „	52,412	12	10,163	30	10,191	2,444
Wrzesień „ „	45,287	22	8,822	46	10,383	2,290
Październik „ „	49,417	14	10,295	55	13,737	3,039

KRONIKA MIEJSKA.

Powołanie opiekunów społecznych. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 11 kwietnia 1929 r., Magistrat - na posiedzeniu w dn. 7 b. m. ustalił listę kandydatów na opiekunów społecznych i ich zastępców, która przesłana została do Rady Miejskiej dla ostatecznego zatwierdzenia.

Jednocześnie Magistrat zatwierdził opracowany przez Wydział Opieki Społecznej projekt szczegółowej „Instrukcji o powołaniu na urząd opiekunów społecznych i sposobie wykonywania przez nich czynności opiekuńczych”. Według § 1 tej Instrukcji zadania opiekunów społecznych polegają na współdziałaniu z Magistratem m. Łodzi (Wydziałem Opieki Społecznej) przy wykonywaniu obowiązków opiekuńczych, wynikających z Ustawy o opiece społecznej z dnia 16. VIII — 1922 r., przez: dokładne poznanie i badanie warunków życia osób i rodzin, korzystających lub mających korzystać ze świadczeń opieki społecznej, i opinjowanie próśb o pomoc, oraz inicjatywę w kierunku akcji, mających na celu spełnianie zadań, wyznaczonych przez Ustawę o opiece społecznej.

M. Łódź podzielone zostało dla celów opiekuńczych na 28 okręgów, które w razie potrzeby będą mogły być podzielone na podokręgi. Opiekunowie społeczni wybierani są przez Radę Miejską na okres trzechletni, z pośród osób, posiadających prawo wybieralności do Rady Miejskiej i przynajmniej od roku stale zamieszkałych w gminie. Stanowisko opiekuna społecznego jest honorowe i bezpłatne; dla ułatwienia wykonywania obowiązków opiekunowie społeczni zaopatrzeni będą przez władze miejskie w odpowiednie legitymacje oraz oznaki.

Opiekunowie społeczni obowiązani są przyjmować interesantów, za-

mieszkałych w ich okręgach conajmniej dwa razy w tygodniu po jednej godzinie — we własnym mieszkaniu lub też w wyznaczonym lokalu urzędowym. Co kwartał opiekunowie społeczni będą składać Miejskiej Komisji Opieki Społecznej wyczerpujące sprawozdanie ze swej działalności.

Przy pełnieniu obowiązków, opiekunowie społeczni korzystają z ochrony prawnej, przysługującej urzędnikom państwowym. Na żądanie opiekuna społecznego organa policji państwowej obowiązane są do udzielania mu pomocy i usuwania przeszkód uniemożliwiających mu wykonywanie czynności opiekuńczych.

Co do sprawy zwrotu kosztów, związanych z pełnieniem funkcji opiekunów społecznych, Rada Miejska określi te kategorie wydatków, które uważać należy za konieczne i podlegające zwrotowi.

Wykłady dla nauczycielstwa. — Sekcja nauczycielstwa szkół zawodowych Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, przy pomocy Wydziału Oświaty i Kultury Magistratu i w porozumieniu z Kuratorem Okręgu Szkolnego zorganizowała kurs metodyczno-programowy nauki obywatelskiej.

Kurs ten jest dalszym ciągiem poczynań w kierunku pogłębienia wiedzy i metod nauczania nauczycielstwa miejskich szkół zawodowo-dokształcających. Pierwszy wykład inauguracyjny odbył się w piątek, dnia 8 b. m., o godzinie 5-jej popoł., w sali gimnazjum miejskiego przy ulicy Sienkiewicza Nr. 46.

Niezależnie od powyższego kursu, Wydział Oświaty i Kultury organizuje dwa wykłady publiczne: prof. L. Krzywickiego, który mówić będzie o życiu społecznym Polski, i pośła Kaz. Czapińskiego, który omówi ustrój i życie polityczne Państwa Polskiego.

W dniu 8 listopada 1929 r. zmarł

ś. † p.

IGNACY ŻUREK

dozorca dzienny budynków miejskich,

przeżywszy lat 48.

Cześć Jego pamięci!

MAGISTRAT M. ŁODZI.

Rozpoczęcie wykładów w Instytucie Prawa Administracyjnego. W dniu 9 listopada o godzinie 19-ej w sali obrad Rady Miejskiej odbył się pierwszy wykład w Instytucie Prawa Administracyjnego przy Magistracie m. Łodzi.

Na wykłady zgłoszono w r. b. 230 słuchaczy, z czego 44 urzędników samorządów województwa łódzkiego i 186 pracowników Zarządu m. Łodzi.

Kierownictwo Instytutu, który rozpoczyna drugi rok istnienia, spoczywa w rękach profesora Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie—d-ra T. Hilarowicza.

Kary za niezłożenie deklaracji podatkowych. Za niezłożenie deklaracji do wymiaru podatków państwowych i miejskich — Magistrat wymierzył po zł. 50 kary następującym właścicielom nieruchomości, względnie administratorom:

Fiszłowi Futermanowi, Efroimowi Lejzerowi Kenigowi, Wolfowi Margulisowi, Lili Bornsztajn, Idzie Reschig, Sp. Akc. Maurycy Tauman, Abramowi Gothelfowi, Józefowi Benjaminowi Maroko, Izraelowi Ginsbergowi i Dawidowi Romanowi.

Wydział Podatkowy przygotowuje dalsze wnioski karne za analogiczne przekroczenia.

Z ŻYCIA MIAST POLSKICH.

SAMORZĄD STOLECZNY.

Zaległości.

Wydział Opieki Społecznej i Szpitalnictwa sporządził ostateczny wykaz zaległych kosztów leczenia i opieki w zakładach miejskich na 1-go kwietnia 1929 r., który obejmuje: zaległość za leczenie członków Kasy Chorych m. st. Warszawy—1,366,490 zł. 12 gr., zaległość za leczenie mieszkańców Warszawy, niezrzeszonych w żadnej organizacji oraz mieszkańców gmin obcych — 12,356,044 zł.

9 gr. i zaległość kosztów utrzymania w zakładach opiekuńczych — 1,113,605 zł. 14 gr., razem 14,836,139 zł. 45 gr.

Na rachunek powyższych należności należy oczekiwać wpływów: od mieszkańców Warszawy, leczących się na własny rachunek oraz od gmin prowincjonalnych około 30% zaległej sumy, t. j. 3,500,000 zł., za utrzymanie w zakładach opiekuńczych, wobec nierozstrzygnięcia przez Najwyższy Trybunał Administracyjny sporu o koszty z przed wejścia w

życie Ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 roku i polecenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wstrzymania dochodzeń w tym kierunku — około 10%, t. j. około 100,000 zł. i za leczenie członków Kasy Chorych — 1,366,490 zł., razem 4,966,490 zł.

Tylko ta kwota przedstawia sumę realną, jaka może być osiągnięta z ogólnej sumy zaległości, pozostałe kwoty są to przeważnie należności nieściągalne i ulegną umorzeniu.

Miejskie szkoły zawodowe.

Magistrat uchwalił wystąpić do Rady Miejskiej o zatwierdzenie statutu stypendjów dla absolwentów miejskich szkół zawodowych.

W myśl statutu ustanawia się 15 stypendjów po 1,500 zł. rocznie każde dla wyjątkowo pilnych, zdolnych i dzielnych, a niezamożnych uczniów i uczenic wspomnianych szkół dla dalszego kształcenia się w obranym zawodzie, bądź odbycia praktyki zawodowej po ukończeniu jednej z miejskich szkół rzemieślniczych, rękodzielniczych, sztuk zdobniczych i malarstwa, szkół zawodowych do kształcających lub innych.

Stypendja zasadniczo będą przyznawane na rok, będą jednak mogły być przedłużane po upływie roku na rok następny do 3 lat włącznie, o ile tego będzie wymagał zakres odbywanych studjów lub praktyki zawodowej, a postępy stypendysty będą uznane conajmniej za zadowalające. Korzystający ze stypendjów obowiązani będą spłacać otrzymaną sumę ratami po objęciu stanowiska zarobkowego.

BIAŁYSTOK.

Zorganizowane w październiku 1928 r. Koło Miast Województwa Białostockiego zdołało w ciągu pierwszego roku swego istnienia rozwinąć dość energiczną działalność. Koło zebrało monografie wszystkich miast oraz dane statystyczne z wszystkich dziedzin gospodarki miejskiej. W myśl uchwał komisji organizacyj-

nej zaprojektowano odnieść się do wojewody białostockiego o udzielenie przedstawicielom poszczególnych miast możliwości współpracy z głosem doradczym w wydziale rady wojewódzkiej i jej komisjach. Komisja inwestycyjna ustaliła w drodze ankiety, że zapotrzebowania miast wojewódzkiego w dziedzinie kredytów inwestycyjnych sięgają 6 milionów złotych. Starania prezesa Koła, prezydenta m. Białegostoku Hermanowskiego o uzyskanie choćby części tej sumy w Banku Gospodarstwa Krajowego narazie pozostały bezowocne z powodu braku gotówki. Przygotowywane są również projekty rozbudowy miast.

WYBORY DO RAD MIEJSKICH.

W ostatnich dniach odbyły się wybory do Rad Miejskich w następujących miejscowościach, dając niżej przytoczone rezultaty:

W Płocku — Blok Gospodarczy (Str. Nar., Ch. D., N. P. R. i B. B.) — 8 mandatów, t. zw. Frakcja Rewolucyjna — 3 m., P. P. S. — 9 mandatów, Lista Przedmieść — 1 m., Ortodoksi — 1 m., Sjoniści — 1 m., Poalej-Sjon (prawica) — 1 m., „Bund” — 2 mandaty.

W Janowie Podlaskim — Lista Polska (wspólna) — 7 mandatów, Poalej-Sjon (lewica) — 2 m., Poalej-Sjon (prawica) — 2 m., Ortodoksi — 1 m.

W Brzeżinach — Lista Polska (wspólna) — 6 mandatów, P. P. S. — 3 m., monarchiści — 1 m., komuniści — 1 m., Lista Niemiecka — 1 m., kupcy żydowscy — 1 m., Ortodoksi — 5 m., Poalej-Sjon (lewica) — 3 m., „Bund” — 1 m., Żyd. Zw. majstrów krawieckich — 2 m.

ZAWIERCIE.

Nowoobрани prezydent miasta p. Jerzy Wolf, przejął urządowanie od tymczasowego komisarza, p. Serugi. Według sporządzonego protokołu, w kasie miejskiej w dniu przejęcia urządowania znajdowały się 4 (cztery) grosze.